

Gudstjenestens sammenhæng

af Peter Balslev-Clausen

Biskopperne nedsatte for tre år siden nogle faggrupper, der skulle kulegrave folkekirkens gudstjenestesyn og gudstjenestepraksis. Resultatet af denne kulegravning foreligger nu i form af et antal rapporter og fire såkaldte »pixi«-hæfter med et sammendrag af de noget mere omfangsrige rapporter, som særligt interesserede kan downloade fra internettet. »Pixi«-hæfterne lægger op til en om ikke folkelig så dog folkekirkelig debat. Denne debat er nu i gang, som det vil være læserne af *Grundtvigsk Tidende* bekendt.

Desværre er debatten besværliggjort derved at biskopperne og deres faggrupper ikke for alvor har gjort sig klart, hvad der kendetegner en luthersk-evangelisk gudstjeneste, ligesom man ikke har gjort rede for, i hvor høj grad den aktuelle autoriserede gudstjenesteordning kan siges at være en luthersk-evangelisk gudstjeneste.

Sagen er, at den gudstjenesteordning, der de facto blev autoriseret sammen med *Den danske Salmebog* fra 1953, i høj grad svarede til forestillingen om en evangelisk-luthersk gudstjeneste, centret omkring tekstlæsninger, salmer, prædiken og nadver. Denne traditionelle luthersk-evangeliske gudstjenesteforståelse blev der i løbet af 1970'erne og -80'erne gjort op med, dels ved vækelsesinspirerede gudstjenesteforsøg, dels ved Liturgikommissionens religionshistorisk orienterede gudstjenestemodeller, der resulterede i de liturgier og ritualer, der blev autoriseret 1992.

1992-ordningen er problematisk derved, at den kørte prædikenen ud på et sidespor. Tidligere havde det været sådan, at der kunne – og i hvert fald oprindeligt skulle – prædikes over alle gudstjenestens tekster – evangelium ved højmissen, epistlen ved fromessen – hvilket ikke har været muligt, har i hvert fald været unaturligt, efter at de gammeltestamentlige tekster holdt deres indtog i 1992.

Det gamle Testamente hører, for at bruge Grundtvigs skelnen, hjemme i skolen, Det nye Testamente i kirken. Skal Det gamle Testamente have plads i gudstjenesten, skal det ske på Det nye Testaments betingelser, ikke på sine egne betingelser, som professor Edvard Nielsen, der var medlem af Liturgikommissionen, kom for skade at sige. Det gamle Testamente beskriver den verden og den menneskehed, som Jesus Kristus blev født ind i, dvs. den verden og den menneskelighed, som han skulle frelse, og som i troen på ham så at sige skulle kristnes. Grundtvig paralleliserede på mange måder Det gamle Testamente og den nordiske mytologi, men kunne selvfølgelig ikke komme på den tanke, at der skulle læses fra eller prædikes over den nordiske mytologi i kirken. Denne opfattelse svarer til Grundtvigs ordsprogsagtige salmelinje »Menneske først

og kristen så«. Det er det menneske, som Gud har skabt, der, sådan som det har lært sig selv at kende, kommer til kirken, og i kirken bliver kristent ved at høre evangeliet og af det kommer til tro på Jesus Kristus som Guds Søn og menneskers Frelser. Dertil kommer, hvad angår til Det gamle Testamente, at den moderne kildekritiske og religionshistoriske læsning af det gør det umuligt at læse det som man engang har gjort. Et moderne menneske, og dermed en moderne præst og prædikant, kan ikke andet end give Jesus ret, når han sagde: »I har hørt, at der er sagt til de gamle ... men jeg siger jer.« (Mt. 5,21-22).

Når dette er sagt mht. Det gamle Testamente, gælder det selvfølgelig ligeså meget, om ikke mere, om al ikke-bibelsk litteratur, hvad enten det drejer sig om andre religioners skrifter eller moderne forfatteres digte romaner.

Det vil derfor være nærliggende at overveje at vende tilbage til før-1992 ordningen eller noget, der kunne minde om den. Det vil sige en ordning, hvor prædikenen gav hele gudstjenesten den sammenhæng, man efterlyser, med mulighed for løbende dialog mellem præst, menighedsråd, organist og menighed. Hvis præsten i ugens løb selv holder bibelkreds og studiekreds med teologisk relevante emner og salmesangsafteener sammen med organisten, vil prædikenen ikke alene blive påvirket af præstens samtaler med deltagerne i bibelkredsene og studiekredsene, men menigheden, dvs. deltagerne i bibel- og studiekredsene vil også lære præsten at kende og dermed forstå, hvad han og hun siger på prædikestolen, ligesom men vil lære at forstå, hvad det er, organisten spiller og hvorfor. Der vil derved blive slået indtil flere fluer med ét smæk, og man sparer udgifterne og besværet ved at nedsætte faggrupper, udvalg og eventuelt kommissioner. Men ikke mindst vil gudstjenestens parter og deltagere lære ikke alene evangeliet, men også sig selv og hinanden bedre at kende.